

ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКІ СПІВАКИ-ЕМІГРАНТИ НА ТЕРЕНАХ США

У статті висвітлюється творча діяльність західноукраїнських співаків поза теренами батьківщини.

Ключові слова: українська діаспора, співаки-емігранти, оперний репертуар, концертно-виконавська діяльність.

Еміграція є феноменом, властивим історії багатьох народів. Соціально-економічні та політичні причини спонукали значну частину українського населення до вимушеного або добровільного переміщення в інші країни проживання. Вважається, що лише до США і Канади в період до Першої світової війни прибуло близько 400 тисяч українських переселенців, у міжвоєнний період – 160 тисяч і після Другої світової війни – 120 тисяч.

Зацікавлення цією темою зумовлене особистим інтересом автора до проблем вокальної виконавської творчості в умовах еміграції. Одним із основних джерел, до яких звертаємось у цьому дослідженні, є «Словник співаків України» Івана Лисенка, що став першою спробою такого роду Енциклопедичного Словника. Щодо праць, присвячених проблемам української діаспори як суспільного феномену, слід відзначити працю Володимира Трошинського та Анатолія Шевченка «Українці в світі» (п'ятнадцятий том 15-томного видання «Україна крізь віки»). Вона дає нам уявлення про історію та сучасні проблеми української діаспори, яка виявилася життєздатною та динамічною формою існування українського етносу поза межами «материка» – України. В ній розглядаються умови і чинники самоствердження українських переселенців та їх нащадків; з одного боку, їхні прагнення стати рівноправною складовою суспільства на своїй новій батьківщині, а з іншого – бажання зберегти себе та свої контакти з країною походження, своїм «старим краєм», а також форми інтеграції в життя країни поселення, зокрема країн Західної Європи та Сполучених Штатів Америки.

Цінною джерелознавчою базою дослідження є 11-томна «Енциклопедія українознавства», праці з історії України (зокрема, Ореста Субтельного), української культури («Тисяча років української культури» Мирослава Семчишина та «Українська культура» Івана Огієнка), статті та матеріали мистецтвознавців, які тією чи іншою мірою дотичні до проблематики нашого дослідження.

Діяльність західноукраїнських співаків поза теренами батьківщини розглядається як одна із складових культурно-мистецького процесу, який в свою чергу зазнає впливу суспільно-політичної ситуації та естетично-художніх орієнтирів. Взявши за основу дослідження метод історично-комплексного підходу до оцінки музично-культурних явищ, широко застосованих у працях українських музикознавців, ставимо за мету насамперед систематизувати інформацію про малознаних, а також невідомих на Україні західноукраїнських співаків-емігрантів та сприяти популяризації їхньої творчої діяльності, а у даному випадку – висвітлити діяльність співаків українського походження на теренах Сполучених Штатів Америки.

В історії української еміграції чітко простежуються три хвилі переселенського руху: перша – період з останньої чверті XIX ст. до початку Першої світової війни; друга – час між двома світовими війнами; третя – період після Другої світової війни.

Серед співаків, котрі емігрували у перший період переселення до США, був **Михайло Зозуляк**. Народився у 1885 році в Галичині. У 1912 році переїхав до США. Вокальну освіту М. Зозуляк здобув приватно у м. Нью-Йорк. Співак привернув до себе увагу своїм чудовим голосом-баритоном. Деякий час він співав у хорі «Метрополітен-опера» в Нью-Йорку. Пізніше виступав із сольними концертами. У репертуарі співака були переважно українські народні пісні, серед них: «Ой гиля, гиля», «Зелена рута, жовтий цвіт», «Ой летить зозуленька», «На чужині загибаю», «Пропала надія» та інші. У 20-х роках XX ст. М. Зозуляк наспівав декілька платівок, записаних на американських фірмах «Віктор» та «Колумбія». Виступав також у радіоконцертах. Співак також відомий як автор двох церковних композицій: «Вірую» та «Отче наш». М. Зозуляк завершив свій творчий та життєвий

шлях у 1936 році у м. Бронкс (США) [19].

Особливість другої хвилі еміграції із західноукраїнських земель полягала в тому, що серед тих, хто виїжджав, лише незначна частка була неписьменною. Загалом освітній рівень цих емігрантів був значно вищий, ніж у попередні роки. Цим пояснювалось і їх швидше пристосування до нових умов, і активніша участь у громадському житті. Наявність серед виїжджаючих інтелектуалів, митців сприяла розвитку української культури за межами України. Вагому функцію у збереженні та розвитку українського музичного мистецтва, зокрема пісні, здійснюють співаки, які в силу різних обставин емігрували із західних областей України, працювали на зарубіжних сценах і залишили помітний слід у світовому оперно-концертному виконавстві.

До українських співаків-емігрантів цього періоду належить **Іванна Шмериковська-Приймова** (мецо-сопрано). Співачка народилася 19 січня 1898 року в м. Надвірна, тепер Івано-Франківської області. Співу навчалася спочатку приватно у З. Козловської у Львові, а пізніше у Віденській музичній академії. Вдосконалювала майстерність співу у А. Дідура у Львові та в А. Ельтур в Парижі. Її вважають першою камерною співачкою у Галичині, яка виступала виключно в цьому жанрі. У період з 1928 по 1938 роки вона успішно концертувала у Відні, Парижі, Варшаві, Кракові. Мистецтво співу цієї артистки відзначалося високою культурою, неабиякою музикальністю, тонким проникненням в характер виконуваного твору. В її репертуарі – твори українських та зарубіжних композиторів, українські народні пісні. У 30-х роках ХХ ст. І. Шмериковська-Приймова була педагогом Вищого музичного інституту ім. М. Лисенка у Львові. У 1938 році співачка емігрувала до США, де стала головою фортепіанного відділу приватної музичної школи Грарам-Екес у Пальм-Біч (Флорида, США). Свій життєвий і творчий шлях завершила 19 січня 1982 року у м. Нью-Йорк [1; 9].

У другий період переселення на теренах США жила і творила співачка **Ольга Лепкова** (справжнє прізвище Іванчук, виступала також під іменем Ястремська). Народилася 30 березня 1906 року у м. Борислав, тепер Львівської області. Вокальну освіту здобула у Вищому музичному інституті ім. М. Лисенка у Львові в М. Сокіл. Також навчалась співу в А. Дідура. У 1935 році співачка дебютувала у сопранових партіях на сцені Львівської опери. У 1938 році О. Лепкова виїхала до США. Там вона співала у концертах та в українських мандрівних оперних трупах. За час своєї творчої діяльності з успіхом виконувала партії Оксани («Запорожець за Дунаєм» С. Гулака-Артемовського), Катерини з однойменної опери М. Аркаса, Ганни («Зачарований замок» С. Монюшка). Співачка володіла чудовим голосом (сопрано) широкого діапазону, відзначалася музикальністю й артистизмом. У 1934 році стала лауреатом міжнародного конкурсу у Відні [11].

У післявоєнний період розпочалася третя хвиля української еміграції – політична й вимушена за своїм характером. Основну частину її становили «переміщені особи» та біженці з таборів у західних зонах окупації з Німеччини й Австрії. Третя хвиля української еміграції увібрала в себе здебільшого людей освічених, інтелігентів, вихідців із міст. Тому в цей період спостерігається чимала кількість професійних співаків-емігрантів, які осіли на постійне місце замешкання саме у США.

Серед них – українська оперна та концертно-камерна співачка **Ольга Завадська-Дівничева** (спр. прізвище Завадська), яка народилася у 1895 році в с. Микитинці, тепер Косівського р-ну Івано-Франківської обл. У 1913-1917 роках О. Завадська-Дівничева навчалася у Вищому музичному інституті ім. М. Лисенка у Львові. Артистичну діяльність співачка розпочала концертами у Львові. У 1921-1928 роках – солістка Руського народного театру в Ужгороді. На оперній сцені виконувала партії: Катерини з однойменної опери М. Аркаса, Терпилихи («Наталка-Полтавка» М. Лисенка), Зібель («Фауст» Ш. Гуно). У концертах співачка виступала з творами М. Лисенка, М. Аркаса та інших українських композиторів, а також виконувала українські народні пісні. У 1944 році емігрувала до США, де працювала учителем [10].

Український оперний та концертно-камерний співак (бас-баритон) **Михайло Ольховий** народився у 1903 році у Галичині. Учень М. Ординської. У 1931-1934 роках був солістом Львівської (польської) опери, а з 1934 р. по 1936 рік – соліст Великого театру у Варшаві. У 1944 році М. Ольховий емігрував до Німеччини, пізніше до США. Там співак виступав із концертами. У його репертуарі були романси українських композиторів, а також українські народні пісні. Одна із найкращих його

го оперних партій – Мефістофель («Фауст» Ш. Гуно). В останні роки життя був протидияконом української православної церкви. Завершив свій життєвий і творчий шлях 21 вересня 1983 року у м. Нью-Йорк (США) [15].

У часі третьої хвилі переселення на американській землі творчо себе проявив український концертно-камерний та оперний співак (баритон) **Петро Болехівський-Боян** (справжнє прізвище Болехівський). Народився 7 грудня 1910 року в Галичині. Вокальну освіту здобув у Вищому музичному інституті ім. М. Лисенка у Львові (1931-38). Удосконалював майстерність співу в Італії (1938-39). У 1939 році співак дебютував на сцені міланського театру «Ла Скала». У цьому ж році повернувся на батьківщину, однак під час війни потрапив до німецьких концтаборів (Львів, Тернопіль). Пізніше він був вивезений до Німеччини, де його чудом врятував від загибелі американський лікар. У 1948-1949 роках був солістом Мюнхенської опери. У 1949 році П. Болехівський прибув до Канади, де розпочав свою концертну діяльність (Торонто, Вінніпег та інші міста). Починаючи із 50-тих років, співак замешкав у Лос-Анджелесі (США). Тут він продовжував свою творчу діяльність, а також був приватним педагогом. П. Болехівський відомий також як композитор. У концертах співак широко пропагував твори українських та зарубіжних композиторів, українські народні пісні. Помер П. Болехівський у 1955 році у м. Лос-Анджелес [5; 2].

Оперний та концертно-камерний співак (баритон) **Теодор Терен-Юськів** (справжнє прізвище Юськів) народився у 1911 році в с. Поточище, тепер Городенківського р-ну Івано-Франківської обл. Співу навчався у Вищому Музичному Інституті ім. М. Лисенка у Львові, удосконалював майстерність співу у А. Дідура. У 1937 році співак дебютував на сцені Львівської опери у «Фаворитці» Г. Доніцетті. Т. Терен-Юськів виступав на оперних сценах Польщі, Німеччини, Норвегії, Парижа. Серед оперних партій, які виконував: Султан («Запорожець за Дунаєм» С. Гулака-Артемівського), Фігаро («Севільський цирульник» Дж. Росіні, «Весілля Фігаро» В. А. Моцарта), Жермон, Амонасро, Ріголетто («Травіата», «Аїда», «Ріголетто» Дж. Верді), Ескамільйо («Кармен» Ж. Бізе), виступав також в опері «Янек» Желенського. У 1945-49 роках концертував у Західній Німеччині. З 1949 року співак замешкав у США. Тут він продовжив свою концертну діяльність. У його репертуарі – твори українських композиторів та українські народні пісні. Т. Терен-Юськів – автор статей і рецензій з питань українського музичного та вокального мистецтва [13].

Український оперний та концертно-камерний співак (бас), музичний діяч, директор опери **Лев Рейнарович** народився 14 січня 1914 року в с. Княжполь (тепер Пшемисльського воєводства, Польща). Вокальну освіту здобув у Вищому музичному інституті ім. М. Лисенка у Львові та Львівській консерваторії ім. К. Шимановського (1935-39, клас Р. Любинецького та Л. Улуханової). Удосконалював майстерність співу в А. Дідура. 1939-1944 рр. – соліст Львівського театру опери та балету. У 1949 році Л. Рейнарович переїхав до США, де співав на сценах оперних театрів Нью-Геймана, Нью-Йорка, Філадельфії та інших міст. У 1950 році став Лауреатом конкурсу вокалістів у Нью-Йорку. У 1961 році Л. Рейнарович працює солістом оперного ансамблю у США. У 1984-87 роках він стає фундатором, а також художнім керівником Української оперної компанії ім. М. Лисенка у Нью-Йорку. Виконував партії: Султана, Карася («Запорожець за Дунаєм» С. Гулака-Артемівського), Батька («Катерина» М. Аркаса), Выборного, Офіцера («Наталка-Полтавка», «Ноктюрн» М. Лисенка), Каїна («Відьма» Печеніги-Углицького), Генріха IV («Анна Ярославна» М. Рудницького), Лева («Лис Микита» Овчаренка), Шарплеса, Скарпія («Мадам Батерфляй», «Госка» Дж. Пуччіні), Валентина («Фауст» Ш. Гуно), Жермона, Графа ді Луна («Травіата», «Трубадур» Дж. Верді), Мазепи («Мазепа» П. Чайковського), Альфіо («Сільська честь» П. Масканьї), Ескамільйо («Кармен» Ж. Бізе), Себастьяно («Долина» д'Альбера). Крім того, Л. Рейнарович брав активну участь в українському культурному житті на еміграції. Співак часто виступав у національно-громадських академіях-концертах у містах північної Америки. Помер 21 січня 1987 року у м. Нью-Йорк [17].

Український оперний та концертно-камерний співак (баритон) **Іван Самокиш** народився 13 лютого 1914 року в с. Печеніжин, тепер Коломийського р-ну Івано-Франківської обл. Вокальну освіту здобув у Вищому музичному інституті ім. М. Лисенка у Львові (30-ті роки, клас М. Байлової). Співак періодично виступав у Львівському оперному та у Станіславському драматичному театрах. У

1944 році емігрував до Німеччини, де був солістом Капели бандуристів (під керуванням Г. Китастого), з якою прибув до США у 1950 році. З 1961 року – соліст Українського оперного ансамблю в Нью-Йорку, співав також у хорі «Прометей». На оперній сцені І. Самокиш був задіяний у ролях: Султана («Запорожець за Дунаєм» С. Гулака-Артемівського), Івана («Катерина» М. Аркаса). У концертах співак виконував твори українських композиторів та українські народні пісні. Завершив свій творчий і життєвий шлях у 1968 році у м. Трентон (США) [14].

Український та американський співак **Василь Мельничин** народився 2 серпня 1922 року в с. Угорське, тепер м. Стрий Львівської обл. У 1944 році разом із батьками емігрував до Німеччини. З 1946 року замешкав у США. Вокалу навчався приватно у Мюнхені (у Е. Бомберг), а пізніше у Чикагському музичному коледжі (1952-1956). Удосконалював майстерність співу в Х. Рінгель та І. Волмута (Чикаго) і в Т. Скіпа (Рим, 1957 р.). 1955 року у Чикаго співак розпочав свою артистичну діяльність. Також виступав з концертами у США, Італії, Австрії. В. Мельничин володів надзвичайно красивим голосом (тенором), добре поставленим, рівним у всіх регістрах. Його виконавське мистецтво відзначалося неабиякою музикальністю, глибиною інтерпретації, артистичною стриманістю. Співак виконував твори українських та зарубіжних композиторів. Епізодично виступав на оперних сценах США, Канади та інших країн. Оперні партії: Андрій («Запорожець за Дунаєм» С. Гулака-Артемівського), Андрій («Катерина» М. Аркаса), Альфред, Герцог («Травіата», «Ріголетто» Дж. Верді), Турріді («Сільська честь» П. Масканьї). Завершив В. Мельничин свій життєвий і творчий шлях 4 липня 1992 року у м. Норпорт (Флорида, США) [16; 18].

Володимир Тисовський, український концертно-камерний співак (бас-профундо), народився у 1922 році в м. Старий Самбір, тепер Львівської обл. Вокальну освіту здобув у Вищому музичному інституті ім. М. Лисенка у Львові (1937-39, клас О. Бандрівської). Удосконалював майстерність співу у О. Мартиненка, К. Чічки-Андрієнка, Й. Метарніха та в оперно-драматичній студії М. Гарнот-Гайндель у Мюнхені. Володів міцним голосом широкого діапазону. Артистичну діяльність розпочав у 1939 році у львівських хорових колективах. Після війни – соліст Української капели бандуристів (під орудою Г. Китастого), хору донських козаків (під орудою Жарова), хорових капел: «Україна» (під орудою Н. Городовенка), ім. Т. Шевченка в Детройті (під орудою В. Божика), «Трембіта» (під орудою К. Цепенди), «Сурми» (під орудою О. Плешкевича), Українського національного хору (під орудою Осташевського). У Німеччині та США співак виступав із власними сольними концертами. У його репертуарі – українські народні пісні, а також романси українських та зарубіжних композиторів. У США В. Тисовський наспівав дві платівки з українським репертуаром. Після автомобільної катастрофи припинив свою концертну діяльність. Мешкає у США [20].

Тадей Ванджура народився 25 квітня 1928 року у м. Дрогобич Львівської обл. Походить з роду Рихтицьких. У 1944 році виїхав до Німеччини, а у 1949 році – до США. Музичну освіту здобув у Музичному коледжі в Чикаго, де навчався у А. Діано, а згодом – у Міланській консерваторії у професорів Д. Барра, М. Люїзе, М. Альбаназе та Б. Кармасі (1955-1960). У 1960 році брав участь у Міжнародному конкурсі співаків у Вітербо (Італія), де отримав II премію. Співав у оперних театрах Австрії та Італії. У його репертуарі – баритонові партії з опер: «Севільський цирульник» Дж. Россіні, «Лючія де Ляммермур» Доніцетті, «Чарівна флейта» В. -А. Моцарта, «Богема» Дж. Пуччіні, «Аїда», «Бал-маскарад», «Ріголетто», «Сила долі» Дж. Верді. Провадив широку концертну діяльність у багатьох містах Західної Європи. У 1963 році повернувся до США. Виступив у опері «Запорожець за Дунаєм» С. Гулака-Артемівського, яку було поставлено Малим театром у м. Чикаго. У камерному репертуарі співака були твори українських композиторів: «Гетьмани», «Ой Дніпре мій, Дніпре», «Минають дні», «Реве та стогне» М. Лисенка, солоспіви Д. Січинського, В. Матюка, С. Людкевича, О. Нижанківського, Я. Степового, Н. Нижанківського. Згодом Т. Ванджура співає в церковних хорах та капелі «Сурма». У кінці 80-х років розпочав виступи з капелою бандуристів ім. Т. Шевченка (Детройт, США, художній керівник В. Колесник), у складі якої в 1991 році прибув на гастролі в Україну. Постановою Кабінету Міністрів України від 27 лютого 1992 року капелі бандуристів ім. Т. Шевченка було присвоєно Державну премію України ім. Т. Шевченка за популяризацію української музичної спадщини, якої був удостоєний і Т. Ванджура [6].

Український і американський оперний та концертно-камерний співак (бас-баритон) **Андрій Добрянський** народився 2 вересня 1930 року у Львові. Ще в дитинстві разом із батьками виїхав до Німеччини. У 1949 році родина Добрянських переїхала до США. Вокальну освіту А. Добрянський здобув приватно у Д. Дубровського в Нью-Йорку. У 1964 році співак дебютував на сцені Філадельфійської ліричної опери у ролі Джека Валеча в опері «Дівчина Заходу». З 1965 до 1968 року був солістом пересувної Національної оперної компанії Метрополітен. У 1928-1970 роках виступає на оперних сценах Далласа, Сан-Антоніо, Канзас-Сіті, Бостону, Клівленду та інших міст Сполучених Штатів Америки. З 1970 року А. Добрянський стає солістом Метрополітен Опери у Нью-Йорку. Його репертуар налічує понад 50 ролей у різних оперних постановках. Серед найвідоміших: Цар Борис та жандарм Нікітіч з опери М. Мусоргського «Борис Годунов», Скарпіа та Бонза з опер «Тоска» та «Чіо-Чіо-Сан» Дж. Пуччіні, Король Філіп з «Дон Карлоса» Дж. Верді, Фігаро з «Весілля Фігаро» В. А. Моцарта, Дон Маніфіко з «Попелюшки» Дж. Россіні, Нотаріус та Ля Рош з опери Р. Штрауса «Кавалер троянд» та «Капричіо», Волан із «Валькірії» Р. Вагнера та інші. Співак співпрацює з різними оперними театрами: «Конектикут Гранд Опера», Опера Беркширу, Опера Сіетлу. Він гастролює у різних країнах, зокрема в Канаді, Мексиці тощо. У складі Метрополітен Опери артист виконує свої оперні партії у супроводі багатьох відомих симфонічних оркестрів (наприклад, симфонічного оркестру Клівленда). Окрім виступів в оперному театрі, співак дає багато приватних уроків, а також диригує церковним хором в Українській католицькій церкві святого Георгія у Нью-Йорку. А. Добрянський є одним із найвидатніших пропагандистів української музики в США. В його репертуарі – партії з опер українських композиторів, такі як Кривоніс з опери К. Данькевича «Богдан Хмельницький», Микити з опери «Відьми» Печеніги-Углицького, Ярослав з «Анни Ярославни» А. Рудницького. На концертах, які організуються різноманітними українськими інституціями в Америці, Добрянський виконує твори М. Лисенка, Я. Степового, К. Стеценка, Л. Ревуцького, В. Барвінського, С. Людкевича. Часто як соліст А. Добрянський виступає з хоровою капелюю «Думка» з Нью-Йорку, бере участь у багатьох фестивалях, репрезентуючи на них українську культуру [8].

Українська та американська співачка (меццо-сопрано) **Оксана Сов'як** народилася у 1936 році в м. Дрогобич, тепер Львівської обл. У 1944 році разом із батьками емігрувала до Західної Європи, пізніше до США. Вокальну освіту здобула в «Куртис-інституті» у Філадельфії (1955-1961, клас проф. Грегорі). Спів удосконалювала в Державній вищій музичній школі у Штутгарті (ФРН, 1962-1963). Паралельно закінчила Пенсільванський університет у Філадельфії. Співачка володіє красивим, глибоким голосом мезцо-сопранового забарвлення. Артистичну діяльність О. Сов'як розпочала власними концертами у Філадельфії, виступала у багатьох містах США і Канади, а також Німеччини (Берлін, Штутгарт та інші). В її репертуарі – твори українських композиторів, українські народні пісні, а також твори зарубіжних композиторів [3].

Христина Липецька (справжнє прізвище Семанюк) народилася 20 лютого 1938 року у м. Станіслав (тепер Івано-Франківськ). Американська та українська оперна і концертно-камерна співачка (меццо-сопрано). Співу навчалася у А. П. Росетті та М. Котлова у Нью-Йорку. Х. Липецька дебютувала як камерна співачка у 1969 році у м. Детройт. З 1973 року – солістка Мічиганської оперної компанії в Детройті. На оперній сцені виконувала партії: Кармен з однойменної опери Ж. Бізе, Азучени, Амнеріс, Еболі («Трубадур», «Аїда», «Дон Карлос» Дж. Верді), Шарлотти («Вертер» Ж. Массне), Жанни д'Арк («Орлеанська дівка» П. Чайковського). У камерному репертуарі співачки – твори зарубіжних та українських композиторів [2].

Юрій Богачевський – широко відомий на американському континенті як концертно-камерний співак. Народився у 1939 році у м. Львові. У часі Другої світової війни разом із батьками емігрував до США. Вокальну освіту здобув у «Сентлмент Мюзік Скул» та «Академі оф Севен Арте» у Нью-Йорку, а також в оперній школі «Нью-Йорк коледж оф Мюзік» і «Америкен театр Вінч». Удосконалював майстерність співу в оперних школах Риму, Відня та в «Моцартеумі» у Зальцбурзі. З 1959 року співак виступає в американських оперних компаніях «Нью-Йорк Сіті Опера», «Монітор Рекордіні К», а також у складі мандрівної «Голдофскі Опера К», з якою об'їздив близько 50-ти американських міст. Ю. Богачевський виступав з сольними концертами майже в усіх великих містах

США, Канади та Італії [7].

Таким чином, українські етнічні групи, що поселилися на теренах США, пройшли важкий шлях інтегрування в іншомовний, чужий для них світ. Та їхня природна завзятість і працьовитість принесли вагомі плоди. Адже зарубіжні українці дбали не лише про економічне виживання, а й про збереження рідної мови, розвиток національних традицій і культури. Зокрема, українські співаки, які в силу різних обставин потрапили за кордон, з одного боку, асимілюються у культуру цих країн, з іншого ж, організовуючи українські оперні вистави та концерти, продовжують та розвивають українську вокальну культуру.

ЛІТЕРАТУРА

1. Барвінський В. Іванна Шмериковська-Прийма / В. Барвінський // Новий час. – 1931. – 13 листопада.
2. Вокальний концерт Христини Липецької // Новий шлях (США). – 1970. – 28 лютого. – (Без підпису).
3. Гординська-Каранович Д. Небуденний концерт у Філадельфії / Д. Гординська-Каранович // Свобода. – 1958. – 28 лютого.
4. Грицай О. Успіх української співачки у Відні /О. Грицай // Новий час. – 1934. – 3 жовтня.
5. Деркач І. Знайомтесь: Петро Болехівський-Боян // За вільну Україну. – 1991. – 19 січня.
6. Діаспора як чинник утвердження держави Україна у міжнародній спільноті: зб. доп. – Львів, СПОЛОМ, 2006.
7. Зарубіжні українці. Довідник. – К. : Україна, 1991.
8. Калитяк М. Українські співаки на оперних та концертних сценах Сполучених Штатів Америки в останню третину ХХ століття /М. Калитяк: [магістр. робота]. – Львів, 2007. – С. 50-53.
9. Кедрин. Іванна Прийма /Кедрин // Свобода. – 1982. – 27 лютого.
10. Козак І. Ольга Завадська /І. Козак // Діло. – 1917. – 16 липня.
11. Концерт Ольги Лепкової // Українська музика. – 1937. – № 3. – (Без підпису).
12. Концерт Петра Болехівського // Новий шлях. – Торонто, 1950. – 1 березня. – (Без підпису).
13. Ласовський Я. Речиталь Т. Терена в Нью-Йорку /Я. Ласовський // Свобода. – 1965. – 7 листопада.
14. Лисенко І. Словник співаків України /І. Лисенко. – К. : Рада, 1997.
15. Медведик П. Теодор Ольховий /П. Медведик // [Матеріали з архіву автора].
16. Придаткевич Р. Два концерти Василя Мельничина /Р. Придаткевич // Америка. – 1973. – 27 листопада.
17. Рейнарлович Л. Атобіографія /Архів автора.
18. Рудницький А. Василь Мельничин /А. Рудницький // Українська музика. – Мюнхен, 1963.
19. Смерть українського співака [про М. Зозуляка] // Діло. – 1936. – 16 вересня.
20. Чорний М. Володимир Тисовський /М. Чорний // Гомін України. – Торонто, 1986. – 10 вересня.

Oksana Kovalyova

WESTERN UKRAINIAN IMMIGRANT SINGERS IN THE USA

The article covers the creative activity of the Western Ukrainian singers overseas.

Key words: Ukrainian diaspora, immigrant singers, opera's repertoire, concert performance.